

gjatë vitit të parë

Gjatë vitit të parë ka edhe shumë detyra të tjera që ju ndihmojnë të përshtateni afatgjatë në Appenzell Ausserrhoden. Kjo listë kontrolli ju tregon pikat më të rëndësishme që duhet të keni parasysh.

1. Integrimi dhe jeta së bashku

► Kontaktet shoqërore janë të rëndësishme për t'u përshtatur në Zvicër. Bisedat me fqinjët, të njohurit apo pjesëmarrja në shoqata ndihmojnë për të ushtruar gjuhën dhe për të kuptuar më mirë jetën vendase.

Kush angazhohet, përshtatet më shpejt – dhe ndjehet shpejt si në shtëpi.

- Shoqatat në Appenzell Ausserrhoden
- Ngjarje në Appenzell Ausserrhoden
- benevol.ch / Punë vullnetare
- Takimi i grave në Appenzell Ausserrhoden

2. Diplomë, arsim dhe formim profesional

► **Diplomat** e huaja duhet të njihen në disa profesione (p.sh. në shëndetësi, arsim, teknologji) që të mund të punoni në Zvicër.

- Verifikim – A kam nevojë për njohje të profesionit tim?
- HEKS MosaiQ Ostschweiz - Këshillim për të ardhurit e kualifikuar
- Përmbledhje e autoriteteve dhe institucioneve përkatëse
- Sqarim për njohjen e diplomave – si të veproni?

► Zvicra ofron shumë **arsimime** dhe **kualifikime të mëtejshme** – edhe për të rriturit. Informohuni me kohë për mundësitë që ju përshtaten.

- Skema e sistemit arsimor
- Këshillim për profesion, studime dhe karrierë
- Këshillim profesional i shpjeguar në gjuhë të ndryshme

3. Lëvizshmëria

► Importi i makinës: Nëse importoni një veturë nga jashtë, duhet ta regjistroni brenda 12 muajve. Para importit, kontrolloni nëse automjeti mund të jetë i regjistruar në Zvicër – kështu shmangni probleme dhe vonesa.

- Kërkesë për importimin e automjetit si pjesë e sendeve të shpërnguljes për doganën
- Zyra e komunikacionit rrugor në Trogen

► Shkëmbimi i lejes së drejtimit: Leja juaj e drejtimit nga jashtë duhet të ndërrohet brenda kësaj kohe, përndryshe humbni të drejtën për të vozitur. Personat nga vendet jashtë BE/EFTA duhet të japin një provim drejtimi. Këshillohet të bëhen orë praktike.

- Aplikim për ndërrim leje drejtimi
- Zyra e komunikacionit rrugor në Trogen

► Transporti publik në Zvicër është shumë i zhvilluar dhe i besueshëm. Shumë njerëz përdorin trenin, autobusin, tramvajin ose abonime rajonale si GA ose Halbtax në jetën e përditshme.

- sbb.ch / Ofertat më të mira
-

4. Tatimet

► Me një leje qëndrimi B, tatimi hiqet drejtpërdrejt nga paga (**tatim në burim**).

Zakonisht nuk është e nevojshme të dorëzohet deklaratë tatimore.

► Me një leje qëndrimi C, duhet të dorëzoni çdo vit një deklaratë tatimore (**tatim i rregullt**).

Veçori në Appenzell Ausser Rhoden: Edhe me leje B, mund të dorëzoni një deklaratë tatimore – nëse bëni një kërkesë paraprakisht.

- Zyra Tatimore Appenzell Ausser Rhoden
 - comparis.ch / krahaso taksat
 - Kërkesë për tatim të rregullt
-

5. Ofertat për këshillim dhe mbështetje

► Në shumë komuna ka qendra këshillimi falas ose me çmime të përballueshme – për shembull për çështje që lidhen me punën, banimin, familjen, lejen e qëndrimit apo shëndetin. Këto shërbime ju ndihmojnë të orientoheni më mirë dhe të gjeni zgjidhje kur ndodheni në vështirësi.

- *find help / Shëndeti dhe çështjet sociale – Ndihmë e lehtë për t'u gjetur*
- *Ndihma për viktimat SG-AR-AI*
- *Numrat emergjentë*
- *Broshura për dhunën në familje*

► Kantoni ofron gjithashtu këshillime juridike falas. Ato ofrojnë këshillime të shkurtra dhe falas për të gjithë banorët për çështje juridike. Janë të disponueshme në orare të rregullta.

- *Kontaktet për këshillim juridik*
- *Infostelle Arbeit / Këshillim juridik për të drejtat e punës (4 orë falas)*
- *Këshillim juridik falas për të drejtat e qirasë dhe të dhënies me qira të pronës bujqësore*
- *Heks Ostschweiz – Qendra këshilluese kundër racizmit dhe diskriminimit*

6. Portreti i kantonit Appenzell Ausserrhoden

► **Appenzell Ausserrhoden** është një nga 26 kantonet e Zvicrës. Me një popullsi prej 56'641 banorësh në vitin 2024, është një nga kantonet më të vogla për nga numri i banorëve. Tipike për Appenzell Ausserrhoden janë traditat e gjalla dhe larmia natyrore.

- *Portreti i shkurtër i Appenzell Ausserrhoden*

7. Të drejtat themelore

► Në Zvicër, të drejtat themelore janë të garantuara në Kushtetutën Federale. Ato vlejnë për të gjithë – pavarësisht prejardhjes, gjuhës, gjinisë, fesë, moshës apo orientimit seksual.

- Të gjithë janë të barabartë para ligjit.
 - Gratë dhe burrat kanë të njëjtat të drejta.
 - Diskriminimi është i ndaluar – për shembull për shkak të prejardhjes, fesë ose seksualitetit.
 - Çdo person ka të drejtën të zgjedhë lirisht fenë dhe mendimin e tij/saj.
 - Liria e mendimit dhe e shtypit janë të lejuara.
 - Çiftet e të njëjtës gjini mund të martohen.
 - Askush nuk ka të drejtë të rrahë ose të kërcënojë dikë. (→ Ndihmë për dhunën në familje)
-
- Kushtetuta federale
 - Heks Ostschweiz - Qendra këshilluese kundër racizmit dhe diskriminimit
 - Numrat emergjentë
 - Broshura për dhunën në familje
-

8. Detyrimet

► Kush jeton në Zvicër, gëzon shumë të **drejta** – por ka gjithashtu përgjegjësi dhe **detyrime** ndaj shoqërisë. Këto detyrime vlejné për të gjithë, pavarësisht kombësisë. Detyrimet kryesore janë (ju jeni përgjegjës personalisht për përmbushjen korrekte dhe në kohë të tyre):

- Të respektohen ligjet dhe vendimet e autoriteteve
- Të paguhen taksat dhe detyrimet
- Të lidhet një sigurim shëndetësor (është i detyrueshëm për të gjithë)
- Të respektohet detyrimi shkollor për fëmijët
- Të zbatohet detyrimi për njoftim në rast të zhvendosjes, ndryshimit të punës ose bashkimit familjar (p.sh. njoftimi i komunës për ndryshimin e adresës)
- Të ndahen dhe të hidhen siç duhet mbeturinat

► Për të huajt vlejné gjithashtu:

- Përgjegjësi personale (ju keni përgjegjësi të zbatoni të gjitha masat e nevojshme me kohë dhe saktësi)
- Respektimi i kushteve të qëndrimit dhe punës
- Të mësohet gjuha kombëtare dhe të shmangen borxhet

Sjellja me respekt ndaj njerëzve, mjedisit dhe institucioneve publike është gjithashtu pjesë e përgjegjësisë shoqërore

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.hallo-ar.ch/sq/test/subtest-1-2